

Sıfat Fiiller

Sıfat-fiiller: Fiillere getirilen "-an,-ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş" ekleri yardımıyla yapılır. Bu eki alan fiiller,fiil özelliğinden az da olsa sıyrılıp bir ismi niteleme görevi üstlenirler. Hem fiil hem de sıfat özelliği taşıdıklarından"sıfat-fiil" adını alırlar.

Örneğin,

Bir süredir oynayan çocukları izliyorum. Yürürken tanıdık insanlara rastladık.
O, anlaşılmaz bir insandır. Evde giyecek kıyafetim kalmadı.

Bazı sıfat-fiil ekleri " -acak, -mış, -ar, -mez, -dik" zaman eklerine çok benzerler. Hatta çoğu kez de karıştırılırlar. Ancak sıfat-fiil ekleri zaman ekleri gibi "zaman" anlamı taşımazlar. Bu ekler, sadece fiilleri sıfat yaparlar.

Örneğin, Eskimiş eşyaların yerine yenisini aldık. (Cümlede "eskimiş" sözcüğü eşyanın sıfatıdır.)
Kıyafetler çok yıkanınca eskimiş. (Cümlesinde " eskimiş" sözcüğü zaman ifade eder.)

Sıfat-fiillerin arkasındaki isim düştüğünde sıfat, yalnız kaldığı için adlaşır. Ancak sıfat-fiil özelliğini kaybetmez.

Örneğin, Bir süredir dükkana ne gelen ne de giden var. (Cümlede "insan" sözcüğü düşmüştür.)
Akşam bizimle gelecekler adını yazdırsın. (Cümlede "kişiler" sözcüğü düşmüştür.)

Sıfat-fiiller de tıpkı isim-fiiller gibi "kalıcı isme" dönüşebilir. Sıfat-fiil ekini almasına rağmen fiilimsi özelliğini kaybedip bir varlığın adı olan sözcüklere kalıcı isim denir.

Örneğin, Bakan akşam TRT'de konuşma yapacak. (Cümlesinde "bakan" sözcüğü kalıcı isimdir.)

Bazı sıfat-fiil ekleri " -ar, -mez, -dik" ekleri zarf-fiil eklerinden "-r mez, -dığı" ekiyle karıştırılabilir. Zarf fiiller cümleye zaman anlamı katarken sıfat fiiller sadece sıfat görevindedir.

Örneğin, Tatilde gördüğüm yerler harikaydı. ("gördüğüm" sözcüğü sıfat-fiildir.)
Çocuğu gördüğünde hak vereceksin. ("gördüğünde" zaman ifade ettiğinden zarf-fiildir.)
Sen çok anlaşılmaz bir insansın. ("anlaşılmaz" insanı nitelediğinden sıfat-fiildir)
Olayı duyar duymaz hemen geldim. ("duyar duymaz" zaman ifade ettiği için zarf-fiildir)

Bir sözcüğün fiilimsi olup olmamasını anlamak için sözcüğe "olumsuzluk eki " getirin. Anamlı oluyorsa fiilimsidir.

Örneğin, "Evde hiç yakacak kalmadı." cümlesinde "**yak-ma-y-acak**" dediğimizde anlamsız oluyor. O yüzden fiilimsi değil, kalıcı isimdir.

"Sobayı sen mi yakacaksın?" cümlesinde "**yak-ma-y-acak-sın**" dediğimizde anlamlı olduğundan çekimli fiildir.

SIFAT FİİLLER

1- Aşağıda görselde üsteki kutucuk sıfatla yapılmış bir tamlamadır. Sizlerden isteğimiz, alttaki kutucuğun boş yerine uygun sıfat fiil eki getirerek sıfat tamlaması yapmanızdır.

Kırmızı elma

Çürümüş elma

Hızlı atlet

Geçilmez atlet

Kuru yapraklar

Dökülen yapraklar

Minik el

Öpülesi el

Biraz odun

Yakacak odun

Sevimli yüz

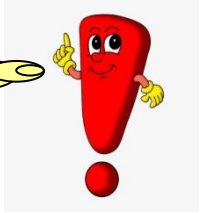
Güler yüz

Değerli insan

Tanıdık insan

-an, -ası, -mez, -ar,
-dik, -ecek, -miş

2- Aşağıda boş bırakılan yere uygun olacak şekilde sıfat-fiil ekleri getiriniz.

- 1) Annem kirlenmiş kıyafetleri makineye atmamız konusunda bizi uyardı.
- 2) Son yazdığı şiiri okurlar tarafından büyük beğeniyle karşılandı.
- 3) Ödenmeyen faturadan dolayı dün elektriklerimiz kesildi.
- 4) Çocuğun ağlayan gözlerle bakmasına çok üzüldüm.
- 5) Bu şampuan yıpranmış saçlara çok iyi geliyormuş.
- 6) Az önce havalan an uçak acil iniş için tekrar dönüş yaptı.
- 7) Yardım edecek .kimse olmayınca çuvalı kendim kaldırdım.
- 8) İnsan istedikten sonra aşılmayacak engel yoktur.
- 9) Çevremde okumuş insanlara her zaman saygı duymuşumdur.
- 10) Annem çağırınca koşar adım hemen yanına gittim.
- 11) Alışverişimi genelde tanımış esnaftan yapmayı yeğliyorum.
- 12) Öğretmenler, elleri öpülesi insanlardır.

3- "-mez,-ar,-dik-ecak,-miş" eklerini cümle içinde kullanıldığı göreve göre işaretleyiniz.

		Sıfat Fiil	Çekimli Fiil
-miş	Çok fazla bilgisayara bakınca gözlerim kanlanmış .	☐	☒
	Paslanmış vidaların yerine yenisini taktık.	☒	☐
-acak	Sizin övgünüze layık olacağım inşallah!	☐	☒
	Artık bana söyleyecek söz bırakmadın.	☒	☐
-dik	Davette tanıdık yüzler görünce mutlu oldum.	☒	☐
	Sonunda, nihayet anladık camı kimin kırdığı.	☐	☒
-ar	Kaç gündür işe yarar bir araba bulamadım.	☒	☐
	Ben gerekli tüm hazırlıkları yaparım .	☐	☒

4- Aşağıdaki cümledeki kalıcı isimleri bulup örnekteki gibi yan tarafa yazınız.

1. Sağlık Bakanı Fahrettin Koca akşam açıklama yapacak.	Bakan
2. Her ihtimale karşı yanına biraz yiyecek almalısın.	
3. Ülkemizin kaliteli yazarlara her zaman ihtiyacı var.	
4. Mangal için etve ekmek senden, içecekler benden olsun.	
5. Dolmuşun kalkması epey zaman alınca soğuktan donduk.	
6. Geçmişinden ders almayan milletler tarih sahnesinden silinir.	
7. Halk dilinde incirin diğer adına yemiş diyorlar.	
8. Bu yıl şirketimizin gelirinde ciddi bir azalma gözlemlendi.	
9. Gençlerimiz sayesinde ülkemizin geleceği garanti altında.	
10. Kış yaklaşırken valilik evlere yakacak yardımı yapacaktı.	

5- Aşağıdaki cümlelerde sıfat fiiller ait verilen bilgilerden doğru olanlara "D" , yanlış olanlara ""Y" yazınız.

1. Sıfat-fiiller, diğer fiilimsiler gibi fiil kök ve gövdelerinden yapılır.

O

2. Sıfat-fiiller ile isim fiillerin benzer ekleri vardır.

K

3. Sıfat-fiiller isim fiiller gibi yüklem olabilirler.

K

4. Bir cümlede en fazla üç tane sıfat fiil eki olabilir.

E

5. Bazı sıfat-fiil ekleri ile kip ekleri benzerlik göstermektedir.

T

6. Sıfat-fiiller tıpkı kip ekleri gibi zaman ifade ederler.

M

7. Sıfat-fiiller isim çekim eklerini alabilirler.

A

8. Sıfat fiiller sayesinde isim tamlaması kurarız.

N

9. Öğretmenimiz yanımızda "açacak" istedi. Cümlesinde "açacak" sıfat fiildir.

Z

10. Sıfat-fiiller bazen eylemsi özelliğini yitirip kalıcı isim olabilir.

Ç

SİFRE

O

R

T

A

Ç

6- Aşağıdaki cümlelerde yer alan sıfat-fiillerin altınız çiziniz.

1. Öğretmen konuşan öğrencilerin sessiz olmalarını istedi.

2. Annemin anlattığı masalı zevkle dinledik.

3. Bu saatte kalacak bir yer bulmak çok zor.

4. İki gündür aradığım kitabı dolabın alt köşesinde buldum.

5. Karşı eve yeni taşınan komşulara akşam oturmaya gideceğiz.

6. Kıyafet alırken bilinir markalar tercih olmasına dikkate ediyorum.

7. Son günlerde sen de akıl almaz bir değişim gözlemliyorum.

8. Burası insanlardan uzak yaşanılabilir bir doğa harikası bir yer.

9. Yanındaki insanı bile görmüyorsun, iyice bakar kör biri oldun!

10. Bir süredir anlaşılmaz bir durum içinde savrulup gidiyorum.

11. Şimdi yaptığın doğru bir şey mi kardeş!

12. İşe yaramayan ne varsa hepsini çöpe attık.

13. Toplantıda tanıdık bir yüz çıkar mı karşımıza diye epey sağa sola bakındım.

14. Bizimkilerle bahçedeki sararmış otları yolduk.

15. Üstümde ancak harcayacak kadar para kaldı.

7- Cümlelerde geçen adlaşmış sıfat-fiilleri bulup yandaki kutu içine yazınız.

Adlaşmış Sıfat Fiil: Sıfat fiillerle kurulan sıfat tamlamalarında sıfatın nitelediği isim düşerse bu tür sıfat fiillere adlaşmış sıfat fiiller adı verilir.

Cümleler	Adlaşmış Sıfat Fiiller
1. Akşam sitenin ileri gelenleri ile toplantı yaptık.	gelenleri
2. Kaybettiklerine üzülmeyen hiçbir zaman ders çıkaramazsın	kaybettiklerine
3. Yeni bisiklet alınca eskisini mahallemizdeki bir çocuğa verdik.	eskisini
4. Annelerimiz yeri çok ayırıdır, onlar hayatımızın vazgeçilmezleridir.	vazgeçilmezleri
5. Yazdıkların bir gün seni istediğin yere getirecektir.	yazdıkların
6. Son günler sana yaşattıklarımın dolayısı çok üzgünüm.	yaşattıklarımın
7. Bekleyenler buraya gelsinler, işlemlerini yapalım.	bekleyenler
8. Arkadaşlar, benimle gelecekler adını listeye yazdırsın lütfen.	gelecekler
9. Kahveyi yapan kimse mükemmel olmuş doğrusu.	yapan
10. Sanık yaptığını mahkemede tüm ayrıntılarıyla anlattı.	yaptığını
11. Öğretmenimiz derste konuşanları uyardı.	konuşanları
12. Bir süre bekledik, gelen olmayınca dükkanı kapattık.	gelen
13. Yapılacakları görüşmek üzere bilim kurulu acilen toplandı.	yapılacakları
14. Lütfen konuştuklarımız aramızda kalsın, kimseye söyleme.	konuştuklarımız
15. Vatanını en çok seven insan işini en iyi yapandır.	seven

8- Aşağıdaki şiirde sıfat-fiil olan sözcüklerin altını çizip sayılarını yanındaki kutucuğa yazınız.

Uzaktan gelirken derin akisler,
Kapadı geçtiğim yolları sisler.
Tutuştı içimde birikmiş hisler;
Gönlümü o kadar temiz bıraktı.

2

Hani, ey gözlerim bu son vedâda,
Yolunu kaybeden yolcunun dağda,
Birini çağırmak için imdada
Yaktığı ateşi yakmayacaktın?

2

Deryadan bölünmüş sellere döndüm
Ateşi kararmış küllere döndüm
Vakitsiz açılmış güllere döndüm
Dost senin derdinden ben yana yana

3

Alınmış abdestim aldırırlarsa
Kılınmış namazın kıldırırlarsa
Sizde şah diyen öldürürlerse
Ben de bu yayladan şaha giderim

3

Sıfat Fiil Testi

Sıfat-fiiller, sıfatlar gibi ismi niteler veya belirtirler. Sıfat fiilin belirttiği adlar düştüğünde sıfat fiil adlaşır. Bu türden sıfat-fiillere adlaşmış sıfatfiil denir.

Ceren: Bu kitapta yazar, Ay'a ilk ayak basanları ve onların ilginç yaşamlarını ele almış.

Aysu: 21 Aralık tarihinde Güneş ışınlarının dik geldiği enleme Oğlak Dönencesi denir.

Tekin: Atmosferin katmanlarını belirleyen en önemli etken sıcaklıktır.

Metin: Mars'ın atmosferi çok ince olup bitkileri bile zehirleyecek oranda karbondioksit içermektedir.

1) Buna göre hangi öğrenci adlaşmış sıfat-fiille doğru örnek vermiştir?

- A) Ceren B) Aysu C) Tekin D) Metin

Kardır yağın üstümüze geceden,
Yağmurlu, karanlık bir düşünceden,
(Ahmet Muhip Dıranas)

2) Bu dizelerdeki fiilimsinin türce özdeşi aşağıdakilerden hangisinde vardır?

A) Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar
Kapanırdı daha gün batmadan kapılar

B) Gün saltanatıyla gitti mi bir defa
Yalnızlığımızla doldurup her yeri

C) Hâtıradı kalan şey değişmez zamanla.
Ne vefalı komşumdun sen, Fahriye abla!

D) Güneşin batmasına yakın saatlerde
Yıkanırdı gölgesi kuytu bir dere.

- Bilinen ilk arı fosili 100 milyon yıl, ilk insan fosili ise 300 bin yıl öncesine ait.
- Ortalama bir arı hayatı boyunca bir çay kaşığının 12'de 1'i kadar bal üretiyor.
- Arılardan istenilen verimi alabilmek için, her mevsim yapılması gereken işlemlere dikkat edilmelidir.
- Kraliçe arılar hayatları boyunca, diğer arılardan farklı olarak, yalnızca arı sütü ile beslenirler.

3) Yukarıdaki cümlelerde altı çizili fiilimsilerin hangileri aynı görevde kullanılmıştır?

- A) I-II B) II-III C) I ve III D) III ve IV

Sıfat fiiller de tıpkı isim fiiller gibi fiilimsi özelliğini kaybederek bir varlığın adı olabilirler. Bu durumda sıfat fiil eki alan sözcük "kalıcı isme" dönüşür.

Çağlar: Ünlü yazar, son romanında kendinden beklenmeyen bir performans göstermiş.

Melek: Virüsten dolayı şirketin bu ayki geliri % 10 oranında azaldı.

Tuğçe: Tatile gideceğimiz için annemler buzdolabında yiyecek bırakmadılar.

Aylin: Önce kıyafetlerini giyecek, sonra da gezmeye çıkacağız.

4) Buna göre hangi öğrenci kalıcı isme örnek vermemiştir?

- A) Çağlar B) Melek C) Tuğçe D) **Aylin**

5) Yukarıdaki özdeyişte kullanılan fiilimsinin türce özdeşi aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

- A) "Kalbinizle yaptığınız her şey, size geri dönecektir." – Mevlana**
B) Gömleğin ilk düğmesi yanlış iliklenince, diğerleri de yanlış gider. - C. Bruno
C) İnsanlar seninle konuşmayı bıraktığında, arkandan konuşmaya başlarlar. -Pablo Neruda
D) Bilge adam hiçbir zaman yaşlanmaz. Sadece olgunlaşır! - Victor Hugo

Sıfat-fiil eklerinden "-mış" ile duyulan geçmiş zaman eki olan "-mış" çoğu zaman karıştırılmaktadır. Ayırt etmenin yolu, zaman eki "-mış" cümleye başkasından duyma anlamı katar; fiilimsi eki olan "-mış" ise bir fiili sıfata çevirir ve zaman anlamı taşımaz.

6) Yukarıdaki açıklamalara göre "-mış" eki hangi cümlede farklı görevde kullanılmıştır?

- A) Yorgunluktan bir kenarda uyumuş zavallı çocuk.
B) Gönderdiğim kargo bir haftadır hala teslim alınmamış.
C) Kardeşleriyle en çok Çağla ilgileniyormuş.
D) Dün görülmemiş derecede bir yağmur yağdı.

Fiillere "an-ası-mez-ar-dik-ecek-miş" sözcükleri getirilerek sıfat fiiller oluşturulur. Bu ekler fiilleri sıfat görevine getirirler. Tıpkı sıfatlar gibi ismi niteleyen sözcük olurlar.

- 1) Bu ay kendime yeni çıkan bir telefon almayı düşünüyorum.
- 2) Yoğun yağış nedeniyle işçiler çalışmaya bir süre ara verdiler.
- 3) Bunu çok istediğinden gerçekten emin misin abi?
- 4) Yapacak bir iş bulamayınca çevredeki çocukları izliyordum.

7) Numaralandırılmış cümlelerin hangisinde sıfat fiil kullanılmamıştır?

- A) 1 **B) 2** C) 3 D) 4

Çekimli fiiller, kip ve kişi eki alan sözcüklerdir. Bu fiiller bir zaman veya dilek belirtirler. Aynı zamanda belli bir şahsa göre de çekimlenirler. Örneğin, "Soruyu sadece biz çözdük." cümlesinde "çözdük" sözcüğü bir yargı belirtir. Aynı zamanda işin yapılma zamanı ve işi yapan da vardır. Böyle durumda olan fiiller çekimli fiil olarak adlandırılır.

8) Yukarıdaki açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili söz çekimli fiil değildir?

- A) Bir türlü anlamadık bize kızma nedenini babamın.
- B) Beklenmedik bir anda bağırması hepimizi şaşırtmıştı.
- C) Yorulunca biraz oturdu, sonra kaldığı yerden yürüyüşe devam etti.
- D) Artık söyleyecek bir söz bulamıyorum sana.

Sıfat fiil, fiil kök ve gövdelerine getirileb bir takım özel ekler yardımıyla yapılır.

9) Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla sıfat-fiile yer verilmiştir?

- A) Güneş ışınları, yeryüzüne farklı sıcaklık, basınç ve nem oluşmasına neden olur. Bunlar da yeryüzünün eşit olmayan ısınmasına ve soğumasına sebep olur.
- B) Bir hava kütlesi mevcut durumundan daha fazla ısınır, atmosferin yukarısına doğru yükselir ve bu hava kütesinin yükselmesiyle boşalan yere, aynı hacimdeki soğuk hava kütlesi yerleşir.
- C) Bu hava kütlelerinin yer değiştirmesine rüzgar adı verilmektedir. Rüzgâr enerjisi ise rüzgârı oluşturan hava akımının sahip olduğu hareket enerjisidir.
- D) Rüzgar enerjisinin kaynağı güneştir. Güneş enerjisinin %1-2'lik kısmı rüzgar enerjisine dönüşür.

(1) Anadolu'ya geliş yönleri arasında, Kafkasya üzerinden, Çanakkale Boğazı'ndan ya da Karadeniz'den geldiklerine dair çeşitli görüşler öne sürülmüştür. (2) En genel kabul gören görüş, Kafkasya üzerinden Anadolu'ya indikleri yönündedir. (3) Yazılı kaynaklardan Hititlerin, Anadolu'ya M.Ö. 3. binin son yıllarında, 2. binin başında küçük gruplar halinde, girmeye başladıkları ihtimali çıkmaktadır. (4) Birbirini izleyen akınlarla Orta Anadolu içlerine yayılan Hititler, zamanla etki alanlarını genişletmişler, Hattili Prenslerin arazilerine hakim olmuşlardır

10) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde adlaşmış sıfat fiile kullanılmamıştır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

Sıfat-fiiller, fiil kök veya gövdelerine getirilen bazı ekler yardımıyla yapılır.

11) Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılan sıfat-fiil yanlış verilmiştir?

A)	Çocuk koşar adım içeriye girmiş, çantasını alıp aynı şekilde çıkmış.	girmiş
B)	Onu ikna etmek için söylenmedik söz bırakmadık.	söylenmedik
C)	Ders çalışmayanların bu sınavda başarılı olması imkansız.	çalışmayanların
D)	Pişmiş aşı su katmada senin üstüne kimseyi tanımam!	pişmiş